

Аналіз взаємозв'язку розвитку авіаційних транспортних перевезень з еволюцією укладання міжнародних економічних угод

У статті досліджено взаємозв'язок розвитку авіаційних транспортних перевезень з еволюцією укладання міжнародних економічних угод в Україні. Систематизовано міжнародні економічні угоди, які безпосередньо впливають на розвиток авіаційних перевезень. Визначено, що ці міжнародні економічні угоди можна поділити на активні та пасивні, прямої дії та на забезпечуючі.

Ключові слова: міжнародні економічні угоди, контракти, еволюція укладання міжнародних економічних угод, міжнародний бізнес, авіація, сучасний стан, розвиток, тенденції, Україна, ЄС, Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

В статье исследована взаимосвязь развития авиационных транспортных перевозок с эволюцией заключения международных экономических соглашений в Украине. Систематизированы международные экономические соглашения, непосредственно влияющие на развитие авиационных перевозок. Определено, что эти международные экономические соглашения можно разделить на активные и пассивные, прямого действия и на обеспечивающие.

Ключевые слова: международные экономические соглашения, контракты, эволюция заключения международных экономических соглашений, международный бизнес, авиация, современное состояние, развитие, тенденции, Украина, ЕС, соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС.

This paper investigated of intercommunication development of aviation transport with the evolution conclusion of the international economic agreements in Ukraine. We systematized international economic agreements which directly affect the development of air transportation. Determined that these international economic agreements can be divided into active and passive, direct action and providing.

Keywords: international economic agreements, contracts, evolution of the conclusion of international economic agreements, international business, aviation, current state, development, trending and forecasting, Ukraine, EU, EU-Ukraine Association Agreement.

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку авіаційної галузі в Україні та світі особливого значення набуває роль міжнародних економічних угод. Незважаючи на те, що існує величезна кількість наукових праць, немає дослі-

джень, в яких би аналізували взаємозв'язок розвитку авіаційних транспортних перевезень з еволюцією укладання міжнародних економічних угод в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемами вивчення розвитку авіаційного транспорту займалися такі провідні вітчизняні вчені, як О. Ареф'єва, Д. Бугайко, М. Григорак, Г. Жаворонкова, В. Загорулько, О. Ільєнко, Ю. Кулаєв, О. Ложачевська, В. Матвеев, В. Новак, М. Новикова, С. Подреза, Н. Полянська, Є. Сич, С. Сіденко, О. Степанов, В. Чужиков, В. Щелкунов та інші.

Метою статті є дослідження взаємозв'язку розвитку українського авіаційного транспорту з еволюцією укладання міжнародних економічних угод.

Виклад основного матеріалу. Авіаційний транспорт є найбільш глобалізованим та швидким способом пересування. Розвиток авіації передусім залежить від якісної співпраці між суб'єктами авіаційної галузі, ефективним розподілом прав власності шляхом підписання міжнародних економічних угод та контрактів.

На наш погляд, можна поділити міжнародні економічні угоди на ті, які безпосередньо впливають на динаміку авіаційних перевезень, та ті, які забезпечують зростання перевезення авіаційним транспортом пасажирів та вантажів, тобто їм можна дати такі назви, як: міжнародні економічні угоди прямої дії та забезпечуючі міжнародні економічні угоди. Цілком зрозуміло, що до міжнародних економічних угод прямої дії відносяться угоди, які безпосередньо пов'язані з авіацією, до основних забезпечуючих міжнародних економічних угод можна віднести: міжнародні економічні угоди щодо послаблення візового режиму, міжнародні економічні угоди про співробітництво в галузі туризму, міжнародні економічні угоди про економічне співробітництво, Угода про асоціацію між Україною та ЄС тощо. За наслідками можна поділити на такі види, як активні та пасивні міжнародні економічні угоди. Активні міжнародні економічні угоди – це коли після підписання угоди збільшується динаміка перевезення авіаційним транспортом пасажирів чи вантажів, а пасивні міжнародні економічні угоди – це ті, після підписання яких динаміка перевезень залишається незмінною, але це не означає, що в майбутньому динаміка залишиться не змінною (рис. 1).

Поділ міжнародних економічних угод на активні та пасивні було здійснено за допомогою розрахунків, які проводилися шляхом порівняння показників кількості авіаційних пере-

Рисунок 1. Класифікація видів міжнародних економічних угод

Джерело: побудовано автором.

везень пасажирів із роком набуття чинності міжнародної економічної угоди та 2012 роком між країнами з якими було підписані міжнародні економічні угоди. На рис. 1 показано лише міжнародні угоди, які набули чинності з 2005 по 2013 рік, між Україною та країнами ЄС. Так, за наслідками було виокремлено на активні міжнародні економічні угоди, які були підписані з Латвією, Польщею, Чехією, Мальтою, Болгарією, Естонією, Литвою, Данією, Румунією, Кіпром, та пасивні – підписані з Португалією та Угорщиною.

Проаналізуємо еволюцію укладання міжнародних економічних угод. З причин великого масиву даних щодо міжнародних економічних угод протягом усього часу незалежності України ми прийняли рішення взяти період за дев'ять останніх років (табл. 1).

Треба відмітити, що за час 2005–2013 років було підписано ряд міжнародних економічних угод, більшість з яких за наслідками дії виявилися активними. Еволюція укладання міжнародних економічних угод за 2005–2013 роки проходила таким чином: 2005 рік – набрання чинності трьох забезпечуючих угод, 2006 рік – 2 угоди прямої дії та 8 забезпечуючих угод, 2007 рік – 3 забезпечуючих угоди, 2008 рік – 6 забезпечуючих угод, 2009 рік – 2 угоди прямої дії та 4 забезпечуючих угоди, 2010 рік – 4 забезпечуючих угоди, 2011 рік – 4 угоди прямої дії та 9 забезпечуючих угод, 2012 рік – 3 угоди прямої дії та 2 забезпечуючих угоди, 2013 рік – 1 забезпечуюча угода.

Особливу увагу треба приділити тим угодам, які ще не набули чинності, але є підписаними з такими країнами, як: Спеціальний Адміністративний Район Гонконг Китайської Народної Республіки, Грецька Республіка, Турецька Республіка, Федеральна Рада Швейцарії, ОАЕ, Республіка Сінгапур, Федеративна Демократична Республіка Ефіопія, Чорногорія, Республіка Албанія, Республіка Вірменія, Сирійська Арабська Республіка, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Держава Кувейт тощо.

Із набуттям чинності нових міжнародних економічних угод збільшується загальна кількість авіаційних авіап перевезень, таким чином угоди стимулюють розвиток авіаційних перевезень України. Всі вищезгадані міжнародні економічні угоди є підґрунтям для підвищення авіаційних перевезень, до-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Еволюція укладання міжнародних економічних угод за 2005–2013 роки

Роки	Міжнародні економічні угоди, які набули чинності	Види угод
2013	Угода між Україною та ЄС про внесення змін до Угоди між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз	1 забезпечуюча угода
1012	Угода між Україною та Португальською Республікою про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Урядом Держави Катар про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Урядом Демократичної Соціалістичної Республіки Шрі-Ланка про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Урядом Республіки Польща про скасування оплати за оформлення національних віз, Угода між КМУ та Урядом Турецької Республіки про умови взаємних поїздок громадян	3 угоди прямої дії, 2 забезпечуючих угоди
2011	Угода між КМУ і Урядом Грузії про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Урядом Федеративної Республіки Бразилія про повітряне сполучення, Протокол про внесення змін і доповнень до Угоди між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль про повітряне сполучення, Протокол про внесення змін і доповнень до Угоди між Урядом України та Урядом Словачької Республіки про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Урядом Республіки Сербія про відмову від візових вимог для громадян, Угода між Урядом України та Урядом Аргентинської Республіки про скасування віз, Угода між КМУ та Радою Міністрів Боснії і Герцеговини про умови взаємних поїздок громадян, Угода (у формі обміну нотами) між КМУ та Урядом Його Величності Султана і Янг Ді-Пертуана Брунею Даруссаламу про взаємне скасування віз для громадян, які користуються паспортами для виїзду за кордон Бруней Даруссала, Угода між КМУ та Урядом Словачької Республіки про скасування консульських зборів, Угода між КМУ та Урядом Держави Ізраїль про відмову від візових вимог для осіб, які користуються паспортами громадянина або службовими паспортами України та Держави Ізраїль, Угода між КМУ та Урядом Королівства Норвегія про спрощення оформлення віз, Угода між КМУ та Урядом Чорногорії про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Князівства Андорра про співробітництво в галузі туризму	4 угоди прямої дії, 9 забезпечуючих угод
2010	Угода між КМУ та Урядом Спеціального Адміністративного Району Гонконг Китайської Народної Республіки про взаємне скасування візових вимог, Угода між КМУ та Урядом Чорногорії про взаємні поїздки громадян, Угода між КМУ та Урядом Республіки Білорусь про безвізові поїздки громадян, Угода між КМУ та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво в галузі туризму	4 забезпечуючих угоди
2009	Угода між КМУ та Урядом Республіки Таджикистан про повітряне сполучення, Угода між КМУ та Радою Міністрів Боснії і Герцеговини про повітряне сполучення, Угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Чеської Республіки щодо стратегічних авіаційних перевезень, Угода між КМУ і Урядом Королівства Данія про спрощення оформлення віз, Угода між КМУ та Урядом Республіки Парагвай про скасування віз, Угода між КМУ та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво	2 угоди прямої дії, 4 забезпечуючих угоди
2008	Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз, Угода між Міністерством транспорту та зв'язку України та Федеральним міністерством транспорту, інновацій і технологій Республіки Австрія про співробітництво в галузі транспортної інфраструктури та обміну технологіями, Угода між КМУ та Урядом Мальти про співробітництво в галузі туризму, Угода про економічне співробітництво між КМУ та Урядом Республіки Болгарія, Угода між КМУ та Урядом Естонської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво, Угода між КМУ та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво	6 забезпечуючих угод
2007	Угода між Україною та Португальською Республікою про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Словачької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво, Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво	3 забезпечуючих угоди
2006	Угода між КМУ та Урядом Йорданського Хашимітського Королівства про повітряне сполучення, Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення, Угода про співробітництво в галузі туризму між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки, Угода між КМУ та Урядом Республіки Білорусь про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Йорданського Хашимітського Королівства про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Республіки Хорватія про умови взаємних поїздок громадян, Угода між КМУ та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі туризму, Угода між КМУ та Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво, Угода між КМУ та Урядом Чеської Республіки про економічне, промислове і науково-технічне співробітництво	2 угоди прямої дії, 8 забезпечуючих угод
2005	Угода (у формі обміну нотами) між Урядом України та Урядом Японії про надання кредиту для фінансування проекту розвитку Державного міжнародного аеропорту «Бориспіль» (сума кредиту становить близько 170 млн. доларів США, під 1,5% річних на 30 років з десятирічним пільговим періодом), Угода між КМУ та Урядом Латвійської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво, Угода між Урядом України та Урядом Республіки Сан-Марино про торгівлю та економічне співробітництво	3 забезпечуючих угоди

Джерело: побудовано автором.

Таблиця 2. Розвиток авіаційних транспортних перевезень України за 2005–2013 роки

Роки	Кількість відкритих нових маршрутів		Кількість нових авіакомпаній	Загальна кількість авіаційних авіаперевезень, тис. чол.	Кількість укладених міжнародних економічних угод
	українськими авіаперевізниками	іноземними авіаперевізниками			
2013*	13	11	7	–	1
2012	8	–	9	8106	5
2011	13	–	10	7505	13
2010	26	6	5	6107	4
2009	7	–	–	5131	6
2008	10	4	–	6181	6
2007	3	–	4929	3	–
2006	–	–	–	4351	10
2005	–	–	–	3813	3

Джерело: побудовано автором згідно з джерелами Державіаслужби України [2].

* Показники за перший квартал 2013 року.

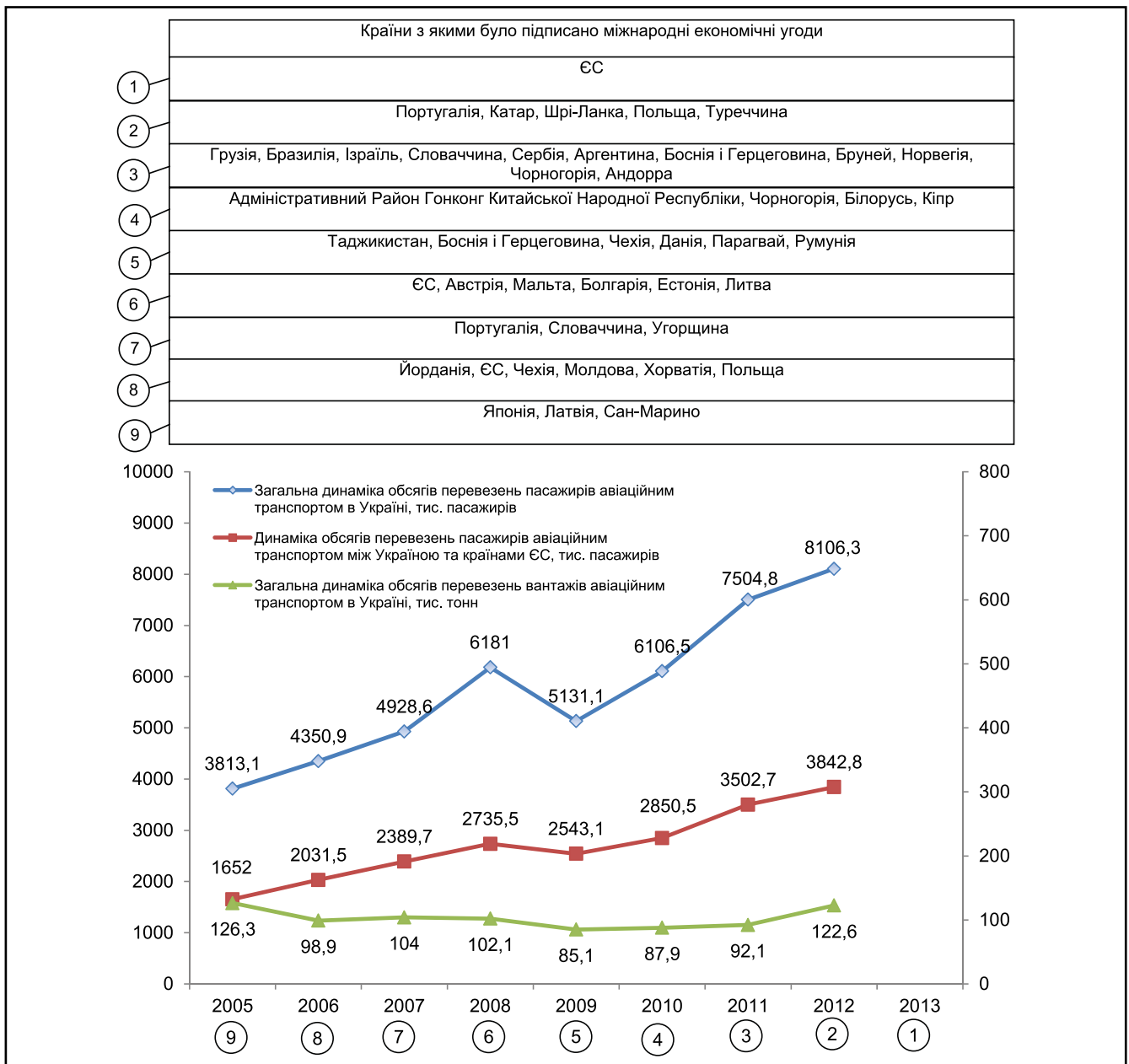

Рисунок 2. Взаємозв'язок розвитку авіаційним транспортних перевезень України з еволюції укладання міжнародних економічних угод

Джерело: побудовано автором використавши дані Державіаслужби України, Державної служби статистики України та Кабінету міністрів України [2, 3, 4].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

казом того виступають факти відкриття нових маршрутів, вхід нових авіакомпаній на ринок України та збільшення кількості авіаційних перевезень загалом (табл. 2).

Так, наприклад, після підписання Угоди між КМУ та урядом Турецької Республіки про умови взаємних поїздок громадян (забезпечуюча міжнародна економічна угода) у 2012 році кількість регулярних авіарейсів між країнами збільшилася і становила щотижнево 60 рейсів до Стамбула із сімох міст України. За прогнозами експертів, кількість рейсів найближчим часом збільшиться до 80 на тиждень [9]. Це є реальним прикладом того, як міжнародна економічна угода може активно впливати на розвиток авіаційних транспортних перевезень.

Проаналізувавши міжнародні економічні угоди, які були підписані та набрали чинності, побудуємо рис. 2, на якому можна побачити взаємозв'язок розвитку перевезень авіаційного транспорту України з еволюцією укладання міжнародних економічних угод.

Для більш ґрунтовного аналізу дослідимо взаємозв'язок розвитку авіаційних транспортних перевезень з еволюцією укладання міжнародних економічних угод між Україною та країнами ЄС, тому що за підсумками 2012 року частка пасажирів, які здійснюють регулярні перельоти рейсами вітчизняних та іноземних авіакомпаній між Україною та країнами ЄС, становила 41%, а частка пасажирів, які здійснюють регулярні перельоти між Україною та країнами Митного союзу, становила 29% загальних міжнародних регулярних пасажиропотоків через аеропорти України [2]. Треба відмітити, що наразі за весь час співробітництва з ЄС укладено Угоду між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення у 2006 році та 28 основних міжнародних економічних угод про повітряне сполучення з країнами ЄС, включаючи Хорватію, яка стала членом ЄС 1 липня 2013 року. Всі зазначені міжнародні економічні угоди належать до міжнародних економічних угод прямої дії та визначають основні правила авіаперевезень між Україною та країнами ЄС.

Таким чином, у 2012 році міжнародним пасажирським регулярним повітряним сполученням Україну було поєднано з 23 країнами ЄС (24 – у 2011 році, 25 – у 2010 році), з яких до шести країн польоти виконують лише українські авіакомпанії, з трьох (3 – в 2011 році) – рейси здійснюють лише іноземні авіакомпанії і до 14 (15 – в 2011 році) – польоти виконуються як українськими, так і іноземними перевізниками [2].

Особливо важливе значення для розвитку авіації набуває Угоди між Україною та ЄС про САП, яка мала бути підписана та набрати чинності у 2013 році. Укладання цієї угоди передбачає об'єднання авіатранспортних ринків України та ЄС, що сприятиме ефективнішому використанню ринку авіаперевезень та покращенню якості послуг, розвитку транзитного потенціалу України, інтегруванню України до європейських авіаційних структур та зміцненню авторитету країни як авіаційної європейської держави [2]. Своєю чергою, це дозволить

насамперед лібералізувати доступ на ринок авіаперевезень між Україною та ЄС і збільшити частоту польотів між нашими державами. Ця угода безумовно буде мати активні наслідки для розвитку авіації. Також важливою залишається для укладання угоди про асоціацію між Україною та ЄС [5, с. 113], яка, своєю чергою, буде активно впливати на розвиток авіаційних транспортних перевезень шляхом зміни регуляторного середовища в Україні з метою приведення його у відповідність до вимог законодавства ЄС у всіх сферах діяльності.

Висновки

Проведене дослідження дає змогу констатувати певний зв'язок між еволюцією укладання міжнародних економічних угод та розвитком авіаційних перевезень. З року в рік набувають чинності нові міжнародні економічні угоди, які за наслідками було поділено на активні та пасивні, причому ми показали, що вони бувають прямої дії та забезпечуючі. Велика перспектива розвитку авіаційного транспорту є після укладання та набуття чинності угоди між Україною та ЄС про Спільний авіаційний простір та угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Подальші дослідження актуальні в ґрунтовному дослідженні впливу угоди між Україною та ЄС про САП та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на розвиток авіації.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Державного підприємства обслуговування повітряного руху України / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukstatse.ua>
2. Офіційний веб-сайт Державної авіаційної служби України / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
5. Матвеев В.В., Новик В.С. Інноваційний підхід до формування політики Україна – ЄС в транспортній галузі / В.С. Новик, В.В. Матвеев // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Збір. наук. праць: Вип. 33. – К.: НАУ, 2012. – С. 111–121.
6. Новик В.С. Особливості організації міжнародного авіаційного транспортного сполучення в Україні / В.С. Новик // Дослідження міжнародної економіки. – К.: ІСЕМВ НАН, 2012. – С. 174–184.
7. Новик В.С. Світовий досвід організації міжнародного авіаційного транспортного сполучення / В.С. Новик // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2012. – Вип. III (47). Економічні науки. – С. 39–45.
8. Наказ «Про затвердження Порядку надання і анулювання прав на експлуатацію повітряних ліній» / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0765-13>
9. Туристичний потік з Туреччини до України ставить рекорди / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.goturkey.com.ua/uk_UA/—50